

Allergiaa aiheuttavien tekijöiden arvioiminen KASVIHUONEYRITYKSISSÄ

Kasvihuonetyöntekijöillä on merkittävä riski herkistyä eli allergisoitua tuotantokasveille tai haitta- ja torjuntaeliöille. Herkistymisestä voi kehittyä allerginen nuha, astma tai ihottuma. Tämä on syytä huomioida kasvihuoneyritysten työpaikkaselvityksissä, neuvonnassa ja terveystarkastuksissa.

Kasvihuonetyössä allergiariski

Ympäri vuotiseen kasvihuonetyöhön liittyy moniin muihin töihin verrattuna lisääntynyt allergiariski.

Allergioita voivat aiheuttaa:

- **Tuotantokasvit**, kuten tomaatti ja kurkku
- **Kasvihuoneissa esiintyvät pieneliöt**, kuten varastopölypunkit, kasvien tuhoeläimet, tuhoeläinten torjuntaan käytettävät eliöt ja kasvihuonekimalaiset

Allergiaa aiheuttavat tekijät, kuten torjuntaeläimien eritteet, siitepöly ja muu kasviaines, voivat esiintyä ilmassa sellaisenaan tai muun pölyn seassa.

Allergia voi kehittyä hyvin vähäiseltä vaikuttavan hengitystiealtistumisen seurauksena ja myös ihokosketuksen kautta. Astman ja allergisen nuhan kehittymisen riski on suurin ensimmäisen kahden työskentelyvuoden aikana.

Kasvihuonetyöhön liittyviä allergisia ammattitautteja todettiin vuosina 2001–2020 kaikkiaan 29. Osa ammattitaudeista jää todennäköisesti toteamatta.

BIOLOGINEN TORJUNTA KASVIHUONEISSA -TUTKIMUS (120 kasvihuonetyöntekijää)

60 %
Jollekin kasvihuonetyön altisteelle

50 %
Ainakin yhdelle torjuntaeliölle

HERKISTYNYT

40 %
Kasvihuonekimalaiselle

20 %
Tomaatille ja/tai kurkulle

TYÖHÖN LIITTYVÄ OIREILU

Ihottumaa
20 %

Astmaoireita
14 %

Nuhaoireita
30%

Työpaikkaselvitys

Työpaikkaselvityksissä on hyvä huomioida työvoiman ulkomaalaistausta ja siitä johtuvat kieli- ja kulttuurierot. On myös hyvä muistaa, että allergenit eivät yleensä ole silmin erotettavissa ja niiden mittaaminen on vaikeaa. Siksi esimerkiksi työhygieeniset mittaukset eivät välttämättä auta allergiariskin arvioimisessa.

Neuvonta

Neuvonta on olennainen osa kasvihuoneyritysten työterveysyhteistyötä. Työterveyshuollon tulee huolehtia siitä, että kasvihuoneissa tiedostetaan työhön liittyvä allergiariski. Esimiehille ja työntekijöille on annettava toimintaohjeet oireiden varalta. Lisäksi työpaikalle tulee järjestää ensiapuohjeet ja -välineet voimakkaiden allergisten reaktioiden varalta.

Työterveyshuolto antaa tietoa ja neuvontaa työssä käytettävistä suojaamista. Työnantajalle on hyvä kertoa, että kasvihuoneetöissä saatetaan tarvita suojakäsineitä ja/tai hengityksensuojaimia ja työnantajan velvollisuus on hankkia ne.

Työpaikalle toimitetaan helposti ymmärrettävät työterveyshuollon yhteystiedot soveltuvilla kielillä.

Työterveyshuollon tulee hyödyntää riskinarviointia yhteistyössä yrityksen kanssa, ja seurata riskinhalintakeinojen toteutumista.

Terveystarkastukset

Vihanneskasvihuoneutyöhön liittyvän merkittävän allergisoitumisriskin takia se on erityistä sairastumisen vaaraa (ESV) aiheuttava työ, jonka aiheuttajana ovat allergeeneja sisältävät orgaaniset pölyt. Kasvihuoneutyön allergeenit ovat verrattavissa esimerkiksi eläinten epiteeliin tai jauhopölyihin.

Ihoa ja hengitysteitä herkistäville altisteille soveltuvista terveystarkastuksista löytyy lisätietoa Altistelähtöinen työterveyseuranta -kirjan luvuista, jotka käsittelevät hengitysteitä ja ihoa ärsyttäviä ja herkistäviä tekijöitä. (Duodecim 2020)

**TIETOA TYÖNTEKIJÖILLE
TURVALLISISTA
TYÖTAVOISTA:
[YOUTU.BE/HKH5GCFMBMS](https://youtu.be/HKH5GCFMBMS)**

KYSYMYKSIÄ TYÖPAIKKASELVITYKSEN TUEKSI

Altistumisen kartoittaminen

- Mitä kasveja kasvihuoneessa viljellään?
- Mitä kasvinsuojelumenetelmiä on käytössä (mitä torjuntaeliöitä käytetään/on käytetty viime vuosien aikana, mahdolliset torjuntakemikaalit)?
- Käytetäänkö pölyttämiseen kimalaisia?
- Miten ja missä työvaiheissa allergeenien pääsy hengitysteihin on mahdollista (pölyävät tai aerosolia muodostavat työvaiheet, kuten lehtikasojen nostelu, kasvien pöyhiminen ym.)?
- Miten ja missä työvaiheissa allergeenien pääsy iholle on mahdollista (kasvien ja materiaalien käsittely, pölyn/biologisten torjuntaeliöiden pääsy iholle)?
- Mitkä työntekijäryhmät voivat altistua herkistäville tekijöille?
- Mitä toimia hengitystie- ja ihoaltistumisen torjumiseksi on tehty (esim. pölyämättömät työtavat ja suojautuminen)?

Allergiariskin tunnistaminen

- Onko yrittäjällä ja työntekijöillä tietoa työn allergiariskeistä?
- Onko yrityksessä havaittu työhön liittyvää oireilua ja onko ammattitauteja todettu?
- Onko vakaviin allergisiin reaktioihin vaurauduttu lääkkeitä ja toimintaohjeita (esim. kimalaisen pisto)?
- Miten monikielisellä ja -kulttuurisella työpaikalla on pystytty kertomaan työsuojeluasioista, kuten torjuntatoimista ja hoitoon hakeutumisesta?
- Miten työterveyshuolto voisi edistää riskeistä tiedotusta?

ALKU- JA MÄÄRÄAIKAISTARKASTUKSET

Kasvihuonetyöntekijöiden terveystarkastuksiin kuuluvat alkutarkastus, jossa arvioidaan työntekijän soveltuvuus kasvihuoneessa tehtävään työhön, sekä määräaikaistarkastus, jossa seurataan työntekijän terveyttä ja työkykyä.

Alku- ja määräaikaistarkastuksessa selvitetään:

- hengitystie- ja iho-oireet
- allergiset sairaudet
- voimakkaat pistiäisreaktiot

Terveystarkastuksessa annetaan tietoa ja neuvontaa kasvihuonetyön allergiariskistä ja oikeista työtapoista. Samalla varmistetaan, että työntekijälle on tarjottu työnantajan toimesta asianmukaiset suojaimet. Työntekijää tulee myös kannustaa ottamaan yhteyttä työterveyshuoltoon, jos oireita ilmenee.

ULKOMAALAISTEN TYÖNTEKIJÖIDEN HUOMIOIMINEN

Terveystarkastuskyselyt saattavat toimia huonosti ulkomaalaistaustaisten kasvihuonetyöntekijöiden seulonnessa kieli- ja kulttuurierojen vuoksi. Mahdolliset kyselyt täytyy tehdä kielellä, jota vastaaja ymmärtää. Kyselyjen tarkoitus ja mahdolliset seuraukset on selitettävä vastaajille.

Vastaanotolla kannattaa varmistaa, että työntekijä ymmärtää terveysseurannan tärkeyden ja terveys-tietojensa salassapito-oikeuden. On hyvä myös kertoa, että työterveyshuoltokäynnit ovat työntekijälle ilmaisia eivätkä velvoita työntekijää mihinkään.

Selvitykset ammattitautia epäiltäessä

Mikäli työntekijällä on työhön liittyviä hengitystie- tai iho-oireita, käynnistetään ammattitautitutkimukset viipymättä.

Käypä hoito -suosituksen mukaisia astman perusselvityksiä voidaan tehdä paikallisessa työterveyshuollossa sekä käynnistää PEF-työpaikkaseuranta. Negatiivinen PEF-työpaikkaseuranta ei kuitenkaan sulje pois ammattiaastman tai -nuhan mahdollisuutta.

Nuhaoireiden (aivastelu, valuva nuha, tukkoisuus) yhteydessä allergiaa yleisimmille tuotantokasveille tai varastopölypunkeille voidaan selvittää paikallisesti seerumin spesifillä IgE-määrityksellä ja mahdollisesti ihopistotesteillä.

Tuotantokasvien tai haitta- ja torjuntaeliöiden aiheuttamien allergioiden tutkimiseen ei ole olemassa kaupallisia allergeenuutteita. Mikäli ammattitautiepäily herää, työterveyslääkärin kannattaa tehdä lähete jatkotutkimuksiin Työterveyslaitoksen Työlääketieteen klinikalle Helsinkiin. Siellä herkistymistä voidaan tutkia Työterveyslaitoksella valmistetuilla allergeenuutteilla ja oman työpaikan aineilla.

Kasvihuonetyöntekijän iho-oireita tulee hoitaa ja seurata työterveyshuollossa. Käsi-ihottomainen potilas tulee määrätä sairauslomalle käsien ihoa ärsyttävästä työstä.

AMMATTITAUTIPOTILAAN JATKAMINEN TYÖSSÄ

Ammattitautipotilas voi palata joissain tapauksissa työhönsä, mutta työterveyshuolto seuraa hänen tilannettaan tarkasti.

Jos työntekijällä todetaan astma tai anafylaksia ammattitautina, suositellaan herkistävälle tekijälle altistumisen loppumista kokonaan. Ammattinuhapotilailta työn jatkaminen voi olla mahdollista, jos altistumista vähennetään merkittävästi. Ammatti-ihotautipotilaat voivat yleensä jatkaa työtä, kun iho on terve ja se suojataan hyvin.

LISÄTIETOA

- Työterveyslaitoksen Biologinen torjunta kasvihuoneissa -hankkeessa on laadittu kasvihuonetyötä koskevat ohjeet työterveyshuollossa, työnantajalle ja työntekijälle: www.ttl.fi/kasvihuonetyo

Muita tiedonlähteitä:

- Emilia Välimäki: Työturvallisuus puutarha-alalla (Työturvallisuuskeskuksen opas, 2016)
- Työturvallisuuskeskuksen sivuilta (ttk.fi) löytyy ohjeita useilla kielillä: Ulkomainen työvoima metsätoissa -oppaat yritykselle ja työntekijöille
- Ohjeet PEF-seurantaan: www.ttl.fi/PEF